

22. febrúar 2024

Frumvarp til laga um Umhverfis- og orkustofnun

Stjórnarráð Íslands

Umhverfis-, orku- og loftslagsráðuneytið

Markmið verkefnis um breytt stofnanaskipulag URN

1. Að til verði stærri og kröftugri stofnanir sem efla þekkingar- og lærdómssamfélag sérfræðinga
2. Að samnýta þekkingu, innviði og gögn
3. Að til verði faglega spennandi og áhugaverðir vinnustaðir
4. Meiri sveigjanleiki til að takast á við stór verkefni til framtíðar sem m.a. varða aukna sjálfbærni Íslands
5. Aukin samþætting stefnumótunar, einfaldari áætlanagerð og aukin rekstrarhagkvæmni
6. Betri umgjörð mannauðsmála og stuðningur við öflugt þverfaglegt teymisstarf
7. Að fjölga störfum á landsbyggðinni og störfum óháð staðsetningu með sveigjanlegum starfsstöðvum í kjörnum sem dreifast um landið
8. Sérstök áhersla verður lögð á að tryggja aðkomu nærsamfélaga að þjóðgörðum og friðlýstum svæðum s.s. að nefndum, stjórnnum og svæðisráðum
9. Að styðja við starfseiningar sem tryggja stöðugar umbætur og nýsköpun í opinberum rekstri
10. Aukinn árangur með stafrænni umbreytingu
11. Að bregðast við kröfu um að þjónustan sé hröð, áreiðanleg, skilvirk og aðgengileg (One Stop Shop)
12. Aukinn samfélagslegur ávinningur

Af hverju Umhverfis- og orkustofnun

- Greiningarvinna - samlegð með starfsemi Orkustofnunar og hluta UST (umhverfis- og orkumál)
- Í starfsemi þessara stofnana eiga við megináherslur ráðuneytisins um að minnka losun og auka bindingu kolefnis, tryggja orku til orkuskipta, orkuöryggi og jafnt aðgengi að orku, efla hringrásarhagkerfið og tryggja sjálfbæra nýtingu og heilnæmt umhverfi
- Tilgangur: stuðla að markmiðum í loftslagsmálum, sjálfbærri og ábyrgri nýtingu auðlinda. Góð þjónusta lykilatriði með ráðgjöf, skýrri upplýsingamiðlun og skilvirkum ferlum.
- ATH – Frv. samhangandi frv. til laga um Náttúruverndar- og minjastofnun

Atriði til að hafa í huga

- ❖ UST og OS koma fyrir í fjöldamörgum lögum
- ❖ Lögin um UST afar rýr
- ❖ Fjöldamörg markmið í lögum
- ❖ Mörg og fjölbreytt verkefni í lögum
- ❖ Margskonar úrræði og valdheimildir í lögum
- ❖ Þörf fyrir einfalda og skýra umgjörð í nýjum lögum um stofnunina
- ❖ Sjónarmið að þurfi ekki að breyta lögum þótt aðrar lagabreyt. verða
- ❖ Fókusinn á málefni og eðli verkefna í frumvarpinu um stofnunina
- ❖ Föngum það sem er nú þegar í lögum
- ❖ Málefnasvið og verkefni í stafrófsröð til að gera ekki upp á milli
- ❖ Eftir stendur – fara yfir og samræma reglum og málsmeðferð – ef mismunandi hjá OS og UST.

Uppbygging frumvarps

1. gr. Yfirstjórn
2. gr. Forstjóri o.fl.
3. gr. Hlutverk Umhverfis- og orkustofnunar
4. gr. Verkefni Umhverfis- og orkustofnunar
5. gr. Hlutverk Raforkueftirlitsins
6. gr. Valdheimildir, stjórnarsýsluviðurlög, gjaldtökuheimildir, framsal eftirlits o.fl.
7. gr. Gildistaka
8. gr. Breyting á öðrum lögum
9. gr. Ákvæði til bráðabirgða

Yfirstjórn og skipulag

1. gr.

Yfirstjórn.

Umhverfis- og orkustofnun er ríkisstofnun sem heyrir undir yfirstjórn ráðherra.

Innan Umhverfis- og orkustofnunar skal starfa sérstök eining sem nefnist Raforkueftirlitið. Raforkueftirlitið er sjálfstætt í störfum sínum þegar það sinnir raforkueftirliti samkvæmt raforkulögum og reglugerðum settum á grundvelli þeirra.

Yfirstjórn og skipulag frh.

2. gr.

Forstjóri o.fl.

Ráðherra skipar forstjóra Umhverfis- og orkustofnunar til fimm ára í senn. Forstjóri skal hafa háskólamenntun sem nýtist í starfi. Forstjóri ber ábyrgð á starfsemi Umhverfis- og orkustofnunar og annast rekstur hennar.

Forstjóri ber ábyrgð á:

- a) að stofnunin starfi í samræmi við lög, stjórnvaldsfyrirmæli og stefnu stjórnvalda,
- b) fjárreiðum stofnunarinnar og reikningshaldi,
- c) að fjármunir séu nýttir á árangursríkan hátt og í samræmi við ársáætlun,
- d) að rekstrarútgjöld og rekstrarafkoma séu í samræmi við fjárveitingar og gerð ársáætlunar fyrir stofnunina í heild.
- e) Ráðningu starfsfólks og fer með yfirstjórn starfsmannamála.

Yfirstjórn og skipulag frh. (2. gr.)

Ráðherra skipar skrifstofustjóra Raforkueftirlitsins til fimm ára í senn. Ber hann faglega og stjórnunarlega ábyrgð á rekstri Raforkueftirlitsins og öðrum verkefnum sem forstjóri felur honum. Sama einstakling er aðeins hægt að skipa skrifstofustjóra Raforkueftirlitsins tvisvar sinnum. Við skipun í embætti skrifstofustjóra Raforkueftirlitsins skal ráðherra skipa þriggja manna nefnd til að meta hæfni umsækjenda um embættið. Niðurstaða hæfnisnefndar er ráðgefandi við skipun í embætti.

Umhverfis- og orkustofnun skal árlega gera áætlun um störf stofnunarinnar, birta skýrslu um starfsemi sína og setja sér stefnu til lengri tíma um starfsemi og meginverkefni stofnunarinnar í samræmi við ákvæði laga um opinber fjármál.

Ráðherra setur í reglugerð, að höfðu samráði við Umhverfis- og orkustofnun, nánari ákvæði um skipulag stofnunarinnar, þ.m.t. staðsetningu starfsstöðva hennar með það að markmiði að fjölga störfum á landsbyggðinni.

Hlutverk og verkefni

3. gr.

Hlutverk Umhverfis- og orkustofnunar.

Umhverfis- og orkustofnun fer með stjórnarsýslu og eftirlit sem og önnur verkefni á sviði loftslags-, umhverfis- og orkumála og málefna auðlindanýtingar. Stofnunin skal í starfsemi sinni vinna að lögbundnum markmiðum og stefnu stjórnvalda hverju sinni og eftir atvikum að leitast við að hafa samráð við stofnanir sem tengjast starfsemi hennar sem og aðra aðila.

Hlutverk frh.

Málefni sem falla undir starfsemi Umhverfis- og orkustofnunar eru eftirtalin:

1. Efnamál.
2. Erfðabreyttar lífverur.
3. Fráveitumál.
4. Hollustuhættir.
5. Hringrásarhagkerfi og úrgangsmál.
6. Jöfnun kostnaðar við húshitun og dreifingu raforku.
7. Leit, rannsóknir og vinnsla orku og annarra auðlinda í jörðu og á, í eða undir hafsbotni.
8. Mengunarvarnir.
9. Orkuskipti.
10. Orkusparnaður og nýting orku.
11. Hitaveitur.

Hlutverk frh.

12. Loftgæði, þ.m.t. losunarbókhald yfir loftmengunarefni.
13. Loftslagsmál, þ.m.t. losunarbókhald Íslands yfir gróðurhúsalofttegundir og viðskiptakerfi ESB með losunarheimildir.
14. Raforkumarkaður.
15. Stjórn vatnamála.
16. Umhverfisábyrgð.
17. Umhverfissvottanir og sjálfbær neysla.
18. Upprunaábyrgðir.
19. Varnir gegn mengun hafs og stranda.
20. Vatnsréttindi og nýting og aðgangur að vatni.
21. Verndar- og orkunýtingaráætlun.
22. Vinnsla, flutningur, dreifing og viðskipti með raforku.
23. Öryggi raforkukerfisins.

Verkefni

4. gr.

Verkefni Umhverfis- og orkustofnunar.

Umhverfis- og orkustofnun veitir ráðherra ráðgjöf og aðstoð við undirbúning að stefnumótun, áætlunum og setningu laga og stjórnvaldsfyrirmæla á starfssviði sínu. Stofnunin veitir einnig öðrum stjórnvöldum ráðgjöf og umsagnir um slík málefni í samræmi við lög.

Verkefni – 4. gr. frh.

Önnur helstu verkefni Umhverfis- og orkustofnunar eru eftirtalin eins og nánar greinir í ákvæðum laga þar um:

1. Ákvarðanir um útgáfu leyfa og beiting sambærilegra heimilda auk annarrar stjórn-sýslu,
2. Eftirlit með framfylgd laga og annarra stjórnvaldsfyrirmæla.
3. Fræðsla og leiðbeiningar ásamt söfnun og miðlun upplýsinga.
4. Gerð og framfylgd áætlana og skýrslna.
5. Samræming heilbrigðiseftirlits
6. Setning tekjumarka flutnings- og dreififyrirtækja.
7. Viðbrögð við bráðamengun á hafi.
8. Umsjón með vöktun tiltekinna umhverfispátta.
9. Þátttaka í alþjóðlegu samstarfi á starfssviði stofnunarinnar.
10. Önnur verkefni samkvæmt sérlögum, stjórnvaldsfyrirmælum eða ákvörðun ráðherra.

Hlutverk Raforkueftirlitsins

5. gr.

Hlutverk Raforkueftirlitsins er eftirfarandi:

- a. Að sinna raforkueftirliti samkvæmt raforkulögum og reglugerðum settum á grundvelli þeirra,
- b. Að vera stjórnvöldum til ráðgjafar og umsagnar um raforkumál,
- c. Að annast önnur verkefni sem Raforkueftirlitinu eru falin samkvæmt lögum eða stjórnvaldsfyrirmælum.

Til að tryggja sjálfstæði sitt við raforkueftirlit skal Raforkueftirlitið setja sér starfsreglur og birta þær almenningi.

Raforkueftirlitið skal vera sjálfstæð eining innan Umhverfis- og orkustofnunar sem rekin er fjárhagslega aðgreind frá annarri starfsemi stofnunarinnar.

Valdheimildir, stjórnsýsluviðurlög, gjaldtaka o.fl.

6. gr.

Valdheimildir, stjórnsýsluviðurlög, gjaldtökuheimildir, framsal eftirlits o.fl.

Um valdheimildir Umhverfis- og orkustofnunar, beitingu stjórnsýsluviðurlaga, gjaldtökuheimildir, endurgreiðslur vegna ýmiss konar kostnaðar stofnunarinnar og heimildir til að gera samninga við faggilta skoðunaraðila eða aðra um framkvæmd tiltekinna verkefna eða eftirlits fer eftir ákvæðum annarra laga sem stofnunin starfar eftir.

Gildistaka

7. gr.

Gildistaka.

Lögin öðlast gildi 1. janúar 2025 og tekur þá Umhverfis- og orkustofnun til starfa. Við gildistöku laga þessara falla úr gildi lög um Orkustofnun, nr. 87/2003, og Orkustofnun er lögð niður, ásamt embætti orkumálastjóra. Umhverfis- og orkustofnun tekur við hlutverk, verkefnum, réttindum og skyldum, eignum og skuldbindingum Orkustofnunar og þess hluta af starfsemi Umhverfisstofnunar er lýtur að umhverfis- og loftslagsmálum.

Ákvæði til bráðabirgða

Ákvæði til bráðabirgða.

Starfsfólk Umhverfisstofnunar og Orkustofnunar sem er í starfi við gildistöku laga þessara og sinnir þeim verkefnum sem færast til Umhverfis- og orkustofnunar samkvæmt lögum þessum þegar Umhverfisstofnun og Orkustofnun eru lagðar niður, skal eiga forgangsrétt til starfa í Umhverfis- og orkustofnun þegar hún tekur til starfa. Ákvæði 7. gr. laga um réttindi og skyldur starfsmanna ríkisins, nr. 70/1996, gilda ekki um störf sem ráðið er í samkvæmt þessu ákvæði.

Starfsfólk Orkustofnunar og Umhverfisstofnunar sem ráðið verður til starfa hjá Umhverfis- og orkustofnun heldur réttindum sem það hefur áunnið sér til námsleyfis og um lengdan uppsagnarfrest samkvæmt kjarasamningum þar sem miðað er við samfellt starf hjá sömu stofnun.

Þrátt fyrir ákvæði 7. gr. er ráðherra heimilt að skipa forstjóra Umhverfis- og orkustofnunar við samþykkt þessara laga og skal hann vinna með umhverfis-, orku-

Breytingar á öðrum lögum

- 43 lög
- Að mestu leyti breytingar á heiti stofnana
- Skipta þurfti upp löggjöfinni og ýmsum hlutverkum UST í tvennt (náttúruvernd + umhverfis- og loftslagsmál)
- Umsagnarhlutverk stofnananna sem dettur niður eða færast í náttúruverndina
- Ákvæði færð úr lögum um Orkustofnun yfir í sérlöggjöf til að samræma
- Aðrar smávægilegar lagfæringar
- Átaksverkefni – aukin skilvirkni leyfisveitinga á sviði umhverfis- og orkumála – hugsanlegar frekari lagabreytingar

Markmið verkefnis um breytt stofnanaskipulag URN

Greining og endurhönnun á leyfisveitingaferlum á sviði orku- og umhverfismála og kortlagning á mögulegum umbótataækifærum er verkefni sem mun styðja við breytt stofnanaskipulag.

9. Að styðja við starfseiningar sem tryggja stöðugar umbætur og nýsköpun í opinberum rekstri
10. Aukinn árangur með stafrænni umbreytingu
11. Að bregðast við kröfu um að þjónustan sé hröð, áreiðanleg, skilvirk og aðgengileg (One Stop Shop)
12. Aukinn samfélagslegur ávinningur

Tillaga um breytt skipulag

Tillaga

Breytt skipulag stofnana umhverfis-, orku- og loftslagsráðuneytisins (Tíu stofnanir sameinaðar í þrjár).

Öflugri einingar í einfölduðu stofnanakerfi ríkisins

Aukin skilvirkni í starfi stofnana

Eftirsóknarverðir vinnustaðir um allt land og störf óháð staðsetningu

Stofnanir í sérstakri skoðun:

- Úrvinnslusjóður
- Stofnun Vilhjalms Stefánssonar
- Úrskurðarnefnd umhverfis- og auðlindamála

Náttúruverndar- og minjastofnun

119 starfsmenn

Verkefni hverra

- Vatnajökulsþjóðgarðar
- Svið náttúruverndar Umhverfisstofnunar
- Þjóðgarður á Þingvöllum
- Minjastofnun

Lykilhæfni

- Verndun og skráning
- Stýring á sjálfbærri umgengni og notkun
- Stuðningur og ráðgjöf
- Staðbundnar rannsóknir í samstarfi við aðra
- Miðlun og fræðsla

Náttúruvísindastofnun

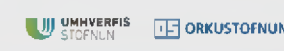
246 starfsmenn

Verkefni hverra

- Veðurstofa Íslands
- Náttúrufræðistofnun Íslands
- Landmælingar Íslands
- ÍSOR (Íslenskar orkurannsóknir)
- Náttúruvísindisstofnunin við Mývatn

Lykilhæfni

- Vöktun og umsjón með náttúruvá
- Grunnrannsóknir
- Hagnýtar rannsóknir og þjónusta
- Stuðningur, ráðgjöf, miðlun og fræðsla
- Safnastarf
- Rekstur innviða og upplýsingakerfa/grunna

Loftslagsstofnun

115 starfsmenn

Verkefni hverra

- Umhverfisstofnun (að undanskildu sviði náttúruverndar)
- Orkustofnun

Lykilhæfni

- Öflug stjórnsýsla
- Túlkun rannsókna
- Birting upplýsinga
- Stafræn miðlun og fræðsla

Ótakmarkaður aðgangur að rannsóknum, upplýsingum og gögnum

Verkefnisáætlun

Verkefninu skipt í 3 meginþætti:

1. Kortlagningu og endurhönnun á ferlum og starfsháttum
2. Endurskoðun regluverks
3. Stafræna þróun og innleiðingu nýrra ferla

Tilgangur: Auka skilvirkni og skýrleika, fækka flöskuhálsum, stytta afgreiðslutíma, auka gagnsæi og markvissa upplýsingamiðlun í tengslum við leyfisveitingar

Greinargerð frumvarpsins

- Gerð grein fyrir ferli stofnanabreytinga og markmiðum
- Greint frá öllum þeim lögum sem stofnanirnar starfa eftir og helstu verkefnum
- Einnig í hvaða lögum á öðrum málefnasviðum stofnanirnar koma fyrir
- Tilgreind helstu markmið sem stofnuninni er ætlað að starfa eftir
- Dregin fram sérstaða raforkueftirlitsins

Takk fyrir